

Statsminister

Gro Harlem Brundtland

Landskvinnekonferansen

Oslo, 23. mai 1992

NORGE I ET NYTT EUROPA

Mange av de fremskritt norske kvinner har oppnådd har sitt utspring i Arbeiderpartiets kvinnebevegelse. Det forplikter og det inspirerer, når vi nå drøfter visjonene for Norge i et nytt Europa. Da kan vi gjerne starte med igjen å slå fast:

Kvinnesak er samfunnssak. Det kampen står om er et samfunn med arbeid og velferd til alle - et samfunn der menneskene både kan og vil ta ansvar - både for seg selv og for hverandre, et samfunn der solidariteten og fellesansvaret settes foran egennytt.

Vi skal finne de politiske løsningene i en ny virkelighet. Det er mye som er forandret.

90-årene er ikke 1950-årene, da vi kunne styre renten og fortsatt kunne bruke rasjonering som styringsredskap. Da utviklingen gikk sin gang, langsomt riktignok, men hvor man hvert år kunne se fram til å få det litt bedre enn året før.

1992 er ikke 1972, da Europa var delt og flertallet av Nordens land ble stående utenfor EF. Da vi hadde funnet olje som ga større tro på at vi kunne skape en særnorsk utvikling, mer uavhengig av det som skjedde rundt oss.

Starten på 90-årene er heller ikke som starten på 1980-årene med høye oljepriser, med stor økonomisk valgfrihet og en overdreven tro på at alt kunne vokse til himmels.

Mange av dem som i dag kjemper både mot EF og EØS argumenterer i dag som om vi befant oss i alle disse tidsepokene på en gang - som om vi fortsatt med enkle grep kan regulere renter, priser og sysselsetting - at vi har en bunnløs oljekiste å øse av - og at alt som er skjedd i Europa de siste årene ikke får direkte betydning for oss.

Men slik er det ikke. Vi står foran en krevende fremtid i Norge, Norden og i Europa - en fremtid med store oppgaver og med mange nye muligheter.

De utfordringer vi står overfor her hjemme - arbeidsledigheten, miljøproblemene, velferdsoppgavene - de deler vi med våre europeiske naboer.

Vi kan gjøre mye i vårt eget land - og vi gjør mye - men vi ser også at det vi gjør alene ikke er nok. Derfor er det vi spør om vi ikke kan oppnå mer, hvis vi samarbeider over landegrensene - om vi ikke kan styre utviklingen bedre hvis vi forener kreftene.

Helt siden krigen har det skjedd en utbygging av det forpliktende samarbeidet mellom demokratiske land i vår verdensdel. Skritt for skritt har Europa greid å bryte med det gamle konfliktmønsteret der nasjonalstater lå i strid med hverandre.

I historisk perspektiv har utviklingen gått raskt. I 1972 gikk EF fra å være 6 til å bli 9 medlemmer, ikke 10 fordi Norge sa nei. Siden er EF blitt 12 land. Nå ser vi for oss et Fellesskap av nærmere 20 land, det vil si det meste av Vest-Europa.

Med Sveits' beslutning denne uken vil de fire nøytrale EFTA-landene, deriblant våre naboer Sverige og Finland, ha søkt medlemskap. Mot slutten av dette ti-året kan turen være kommet til de nye demokratiene i Øst-Europa.

EF er altså blitt den viktigste samlende politiske kraft - ikke bare i Vest-Europa, men i hele Europa, øst og vest, nord og sør.

Da vi startet EØS-forhandlingene, var vi 6 land igjen i EFTA. Nå ligger EØS-avtalen i Stortinget - en viktig avtale for samarbeidet i Vest-Europa - og en avtale der alle EFTA og EF-land vil stå sammen når det indre marked trer i kraft fra 1. januar.

I 1972 var det mange som mente at det ville være et dramatisk valg for Norge å ta skrittet inn i EF - bort fra blant annet Sverige og Finland som står oss så nær. I dag er det motsatte tilfelle; sier vi nei til det nye samarbeidet i Europa tar vi skrittet bort fra et nesten samlet Norden som er en del av et nesten samlet Europa.

En ting skal vi ha klart for oss: Å si nei er ikke å si ja til at alt kan bli som det har vært. Det finnes ikke noe status quo i dagens Europa. En skribent i Arbeiderbladet skrev forleden at mange EF- og EØS-motstandere drømmer om en god sosialdemokratisk fortid. Når verden rundt oss er usikker ønsker de seg sosialdemokrati og velferdssamfunn i ett enkelt land.

Men denne tenkningen er uten forankring i sosialdemokratiets historie. Sosialdemokratiet er fremfor alt en internasjonal bevegelse. Sammen med våre søsterpartier i Norden og på kontinentet utviklet vi nye typer styringsredskaper. Det var arbeiderbevegelsen som først så styrken i internasjonalt forpliktende samarbeide, i det å kunne forene kreftene på

tvers av landegrensene.

Dette er enda mer nødvendig i dag. De gamle nasjonale grenser har ingen virkning overfor den mengde av informasjon om teknologiske og andre endringer som vokser frem. Det opplever våre bedrifter, våre fiskerier, vårt skogbruk og vårt landbruk. Vi møter krefter og utviklingstrekk som norske politiske virkemidler alene ikke kan råde over.

Med alle de internasjonale utviklingstrekk vi ikke selv styrer, opplever vi nasjonal avmakt. Golf-krigen og tilbakeslagene i internasjonal økonomi har f.eks. gjort det enda tyngre å få fart på norsk næringsliv og få ned ledigheten. Vi er forlenget blitt innhentet av den internasjonale medieutviklingen i reklamedebatten. Vi er en del av et felles miljø; 90 prosent av den sure nedbøren over Norge kommer drivende fra andre land.

Derfor er oppgaven i dag å virkeliggjøre vår gamle visjon om å bygge ut demokratiet på tvers av landegrensene. Hvorfor skal politikken stanse ved riksgrensen, når oppgavene krysser den?

I EF-debatten må vi være opptatt av hvordan vi kan nå de mål vi setter for vår egen og Europas utvikling. EF-debatten blir meningsløs når alt omkring oss kokes ned til en-linjers påstander for eller mot selve medlemskapet; når alle symbolene og følelsene ved denne tilknytningen skyves i forgrunnen samtidig som - og ikke minst: Når alle de uløste oppgavene skyves i bakgrunnen! Det er slik debatten nå foregår.

Tidligere i uken var fagbevegelsen og de sosialdemokratiske lederne i Norden samlet i København. Her var det nettopp miljø, velferd og arbeid som sto på vår felles dagsorden. Vi erkjenner alle at tiltak i et enkelt land ikke løser problemene. Bare samordnet faglig og politisk innsats mellom landene kan føre frem. Og i den samordningen vil vi at Nordens stemme skal høres. Vi har alltid gått i front for de verdiene vi står for.

Et EF av over 20 land vil være noe annet enn et EF av 6 land, eller et EF av 12. Det vil være et fellesskap som ikke driver detaljregulering av likt og ulikt, men som konsentrerer kreftene om de sakene som virkelig krever felles tiltak.

Det er denne politiske virkeligheten vi må forholde oss til. EF er ikke et endelig avsluttet samarbeidsforum, men en ramme for samarbeid som kan utvikle seg i tråd med landenes behov og der de også er opptatt av å ta vare på sin egenart og kultur.

Alternativet til en videreutvikling av EF-samarbeidet er oppsplitting - at landene handler hver for seg.

Derfor må vi spørre oss: Når er det demokratiet i Europa har vært truet i dette århundre? Det var da forpliktende samarbeide mellom landene virkelig var mangelvare - i mellomkrigstiden. Det var da de store landene i Europa kjente seg fristilt fra de andre at de virkelig farlige kreftene ble sluppet løs og fikk vokse. Det var da aggressiv nasjonalisme og totalitære krefter kunne vinne makten, med de fryktelige konsekvenser det fikk for hele Europa.

Hva ville skje dersom de gamle europeiske stormaktene på ny skulle tenke utelukkende på seg selv, dersom de frasa seg forpliktelser om å samarbeide også med de små landene?

Ville Norge være tjent med det? Nei, det er når Europa ikke har stått sammen at vårt land og freden virkelig har vært truet.

Et samarbeid i EF gir selvfølgelig ikke svaret på alle de utfordringer Norge står overfor, men det kan ikke være tvil om at det setter oss bedre i stand til å møte dem.

I de siste årene har den skandinaviske velferdsmodellen fått mer gjennomslag og faktisk vært på fremmarsj i Europa. Det er mange tegn på

at vår modell som bygger på universelle rettigheter vinner frem - det har vi sett i land som Frankrike, Spania og Italia og mye tyder på at Tyskland kan komme til å slå inn på samme vei.

Derfor er det et viktig poeng han kommer med, den spanske sosialisten i et intervju med Arbeiderbladet. Han sa det på denne måten: Det beste forsvar for den nordiske velferdsmodell er å få Norden med i EF! Vi må gjøre velferdsstaten til et europeisk felleseie, sier han - EF-landene må heve sine standarder opp mot et nordisk nivå.

For de fleste kvinner er velferdssamfunnets fremtid en hovedsak i Europa-debatten. Kvinner vet at markedskreftene og de liberalistiske løsningene aldri vil sikre omsorg og velferd til alle. Den sterke veksten i kvinners arbeidsplasser skyldes først og fremst offentlig sektors sterke vekst siden 1970-tallet. De velferdsordninger vi har kjempet frem har betydd avlastning for kvinner - enten det gjelder barnehageplasser, helsetjenester eller omsorg for eldre.

Når mange norske kvinner i dag er skeptiske til EF er det blant annet som følge av nei-sidens bastante påstander om at velferdsstat og sosialdemokratiske ideer vil gå til grunne om Norge blir medlem av EF. Men er det grunnlag for en slik påstand? Hva er egentlig forbindelsene mellom et EF-medlemskap og fremtiden for det norske velferdssamfunnet? Dette er selvfølgelig et helt sentralt spørsmål.

Det første vi må slå fast er at landenes velferdspolitik er et nasjonalt anliggende. EF har ingen myndighet på dette området. Blir Norge medlem, kan vi selv bestemme hvordan vi vil fordele det vi skaper, hvordan vi vil prioritere midler til helse, omsorg, utdanning, trygder, innsats for distrikter, miljø og utviklingen av den offentlige sektor. Her gjelder det - nå som før - hva vi selv vil og hva vi har råd til. Mot slutten av 90-tallet vil EFs budsjett

utgjøre litt under 1,5% av landenes BNP - det betyr at 98,5% fortsatt fordeles og prioriteres av landenes egne folkevalgte organer.

Hvorfor er det slik? Jo fordi ingen har bedre forutsetninger enn landene selv til å finne de løsningene som passer hos oss - nær folks hverdag. Og da skal beslutningene tas her - slik EF-landene på ny har understreket gjennom det såkalte nærhetsprinsippet. Ingen, heller ikke i andre land, ønsker mer sentralisering.

Landene i Vest-Europa har utviklet velferdssamfunn med mange likhetstrekk. Selv om vi er kommet langt, har vi ikke alltid kommet lengst, f.eks. barnehageutbyggingen. Ser vi på sosiale utgifter som andel av BNP er tallet 38% for Sverige, 31% for Nederland, 29% for Belgia, 28% for Tyskland og Danmark og 26% for Norge. Ser vi på organiseringen av velferdsordningene er det mangfoldet som dominerer - et mangfold knyttet til landenes kultur og historie.

Våre partifeller ute i Europa arbeider innad i EF for å videreutvikle velferdsordningene i landene. Derfor har våre søsterpartier stått på for at EF-samarbeidet også skal ha klare sosiale målsettinger.

På toppmøtet i Maastricht har EF etter den politiske debatt som har pågått, definert målsettinger vi lett kjenner igjen: Samarbeidet skal "fremme harmonisk og balansert utvikling av økonomisk virksomhet, bærekraftig og ikke-inflatorisk vekst som respekterer miljøet, en høy grad av sammenfall i den økonomiske politikken, et høyt nivå for sysselsetting og sosial beskyttelse, styrking av levestandard og livskvalitet, økonomisk og sosial samhörighet og solidaritet mellom medlemslandene."

Dette er rammen for samarbeidet - nå gjelder det den politiske oppfølgingen. Da er det avgjørende hvilke politiske krefter som har

initiativet. Det er vanskelig å finne belegg for påstanden om at EF-samarbeidet har bidratt til den høye ledigheten i Europa. Men det er ikke vanskelig å påvise at EF-landene kunne brukt samarbeidets muligheter mer aktivt for å snu utviklingen.

"Europa kan gjøre det bedre", kalte SAMAK uttalelsen fra København denne uken. Den nordiske velferdsmodell kan tjene som modell for andre land - og samtidig har vi behov for et sterkere samarbeide for å sikre og utbygge vår velferd og våre arbeidsplasser.

Når det gjelder kvinners rettigheter er vi kommet langt i Norden. FAFO-rapporten om Norske kvinner og europeisk integrasjon peker på at norske kvinner stiller sterkere på arbeidsmarkedet og i det sosiale system enn kvinner i mange europeiske land.

Norske kvinners stilling bestemmes av nasjonal politikk. Det regelverket som utvikles i EF på det sosiale området er minimumsregler. Det kan være en viktig drahjelp for kvinner i land der rettighetene er svake. Men de er ikke til hinder for at vi går videre - om vi har økonomisk evne og politisk vilje til det.

Derfor er det ikke kvinners rettigheter én for én vi må diskutere - de kan vi beholde, forandre eller videreutvikle som vi selv vil. Vi må ikke forlede norske kvinner til å tro at kampen for deres rettigheter står mellom et ja eller nei til EF. Det avgjørende er hvordan vi sikrer en trygg utvikling for hele velferdssamfunnets fundament og ide.

Den utfordringen står vi ikke alene om. Fremtiden for velferdssamfunnet står på den politiske dagsorden i hele Europa. Alle land må forene voksende behov med knappe økonomiske ressurser. Da skal ikke vi vende ryggen til debatten - eller til kvinner som kjemper for sine rettigheter, slik vi

selv gjør.

Med de nordiske land innenfor EF kan vi være med på å forme utviklingen helt direkte. Det er mange som deler våre verdier og venter på vår deltakelse. Og det er selvsagt ikke slik at de som er kommet lengst stiller svakest - tvert i mot. Vi kan jo vise til resultater av den demokratiske kampen for velferd og rettigheter, ikke minst når det gjelder kvinners deltakelse i politikk og samfunnsniv.

**

Så kommer et viktig spørsmål: Hvordan skal vi klare å finansiere vår velferd i årene som kommer? Dette er en viktig side av Europa-debatten. I en rapport til Kartellet og Kommuneforbundet sier FAFO at offentlig sektors inntekter ikke er avhengig av nivået på enkelte avgifts- og skattesatser, men av det samlede aktivitetsnivå i økonomien. Det er viktig at dette blir sagt så tydelig. Dersom det blir endringer i avgifter på noen områder, kan vi selv avgjøre om - og hvordan - vi vil kompensere inntektstapet.

Men verdiene må vi selv skape - den utfordringen må stå helt sentralt i velferdsdebatten slik dere har gjort i arbeidet med Europa-uttalelsen. Den største trussel mot sysselsetting, velferd og bosetting er i dag faren for at vår industri og vårt næringsliv skal bli satt utenfor i den internasjonale utvikling. Oljen har gitt viktige bidrag til vår nasjonale inntekt, men alle vet at oljen ikke er en uendelig ressurs vi taper fra, og vi vet at prisene er usikre.

Arbeid til alle er vår viktigste oppgave. Det er en jobb vi skal greie - hvis vi innser at utfordringene krever nye svar.

Det er underlig å høre de som sier at vi best kan trygge sysselsettingen ved å si nei til alt forpliktende samarbeid i Europa. For hva har skjedd de siste

årene når vi har vært utenfor både EØS og EF? Vi har mistet 100.000 arbeidsplasser i industrien de siste ti årene, 50.000 de siste fire år og 17.000 bare i fjor.

Mye av dette skyldes kostnadene - at oljen førte til at vi bevilget oss en høyere levestandard enn det vår industri, kunne bære.

Men mye skyldes også selve forestillingen som dannet seg etter at Norge sa nei til EF og samtidig fikk oljeinntektene fra Nordsjøen tidlig på 70-tallet. Vi trodde at vi kunne være

oss selv nok - at vi ikke trengte å være så aktive der ute på markedene.

Det er flere mennesker som arbeider i vårt land i dag enn for 20 år siden, og levestandarden er blitt mye høyere enn den gang. Mange av arbeidsplassene fra 1960-årene er blitt borte, men enda flere er kommet til, i bransjer vi dengang ikke tenkte oss muligheten av. Det skal vi ikke glemme. Hva er det som tilsier at vi ikke skal kunne skape flere arbeidsplasser i årene fremover, når vi har skapt så mange de siste 20 årene?

Ett er likevel sikkert: Våre bedrifter kan ikke skape flere arbeidsplasser og verdier å fordele dersom de skal være rettsløse i forhold til sine europeiske konkurrenter. Det er helt avgjørende å sikre norske bedrifter lik adgang og like rettigheter på det europeiske markedet.

Med EØS-avtalen sender vi et klart signal til våre bedrifter og forskningsmiljøer: Ja, det er trygt å satse på produksjon og arbeidsplasser i Norge, ja, Norge vil inngå i et nytt og utvidet samarbeid om forskning, utdanning, miljø og sosiale spørsmål, ja, det vil bli egne organer som skal påse at reglene følges likt av alle i hele EØS.

I mange bygder er kvinnene hjørnesteinene. "Uten jenter stopper bygde-Norge", het det for noen år siden. Det er mye i det utsagnet. Derfor er vi alle opptatt av: Hvordan vil det gå med norske distrikter i et åpent Europa?

Vi skal - og vi kan - videreføre høye ambisjoner for vår distriktpolitikk. I EØS-avtalen har vi fått klare forsikringer om at de kriterier vi benytter som grunnlag for støtte til næringsliv i distriktene - med en kombinasjon av arbeidsmarked, levekår og spredt bosetting, kan føres videre. Det betyr at vi kan beholde de viktigste av de virkemidlene vi nå benytter. Det samme vil være situasjonen ved et EF-medlemskap.

Det er få utenfor Norge, og da tenker jeg også på våre nordiske naboer, som er klar over hvor langstrakt Norge er.

Det er for eksempel få dansker som vet at de tre nordligste fylkene er tre ganger så stort som Danmark, men med 10 prosent av Danmarks befolkning. Mange utlendinger ser på Norge som en olje-nasjon og har vanskelig for å forstå at det i store deler av Kyst-Norge ikke finnes noe næringsmessig alternativ til fisk. Det er heller ikke mange som er klar over at et av Europas aller største miljøproblemer ligger bare noen kilometer over grensen for Finnmark.

Derfor har vi en særlig jobb å gjøre for å forklare hvordan landet vårt er sammensatt og hvorfor det kreves spesielle virkemidler for å sikre bosetting og næringsvirksomhet i norske distrikter.

Vi er stolte av den distriktpolitikken vi har stått for. Nå er det viktig at vi også møter framtiden med tro på egne krefter. Mye har forandret seg. I 1972 var det noen som sa at Norge ville miste 25 000 bruk i jordbruket ved et EF-medlemskap. Virkeligheten er at 50 000 bruk er nedlagt - og det

utenfor EF og til tross for at Finansministeren hvert år må skaffe fram over 12 milliarder kroner fra andre næringer i rene overføringer til jordbruket.

Den internasjonale utviklingen preges av at landene blir enige om spilleregler for handel og støtteordninger. Det skjer i GATT, EFTA, EØS og EF. Denne utviklingen har pågått lenge når det gjelder industri, nå diskuterer man spilleregler for handel med tjenester og for landbruk.

Internasjonale spilleregler er særlig viktig for et lite land som Norge. Store land føler ikke det samme behovet, de er vant til å ta avgjørelser over hodet på de små. Vi trenger spilleregler som gjør at vi kan ha trygge støtteordninger til blant annet distrikter og jordbruk - ordninger som ikke blir utfordret ved hver korsvei av de som er større og sterkere enn oss. Det er ikke minst viktig fordi våre viktigste eksportbedrifter nettopp ligger i distriktene. Det er de som blir rammet.

Også her må vi legge til grunn at det ikke finnes noe status quo - at vi kan velge løsninger der alt fortsetter som før. Hva Sverige og Finland gjør får stor betydning for oss. Svenskene er i ferd med å senke matvareprisene med opptil 30 prosent. I Norge kan vi bli stilt overfor tidenes største handelslekkasje dersom vi ikke tilpasser norsk landbrukspolitikkk slik at også vi kan produsere til lavere priser for forbrukerne.

På fiskerisiden kan vi også oppleve helt ny konkurranse fra våre naboer. Om Sverige og Finland blir medlemmer av EF kan de drive bearbeiding av fisk innenfor tollmurene, mens vi fortsatt får levere råvarene.

Et medlemskap i EF vil kreve omstillinger i deler av norsk jordbruk. Men mange av de omstillingene må vi igjennom uansett. Vår oppgave er å vinne internasjonal forståelse for de særegne forhold som ligger til grunn for landbruks-virksomheten i det høye Nord. Omfanget av omstillingene vil

avhenge av hva slag ordninger vi kan oppnå i forhandlinger, og hvordan vi ellers innretter vår nasjonale politikk. Selv om landbruks-politikken er et felles anliggende, så benytter landene fremdeles en rekke tiltak for å støtte sitt nasjonale jorbruk. Det vil selvsagt også vi gjøre.

Vi driver jordbruk under helt andre betingelser i Norge enn i landene lenger sør i Europa. I forhandlinger med EF vil vi ha viktige felles interesser med resten av Norden. Nå kan de nordiske land samlet arbeide for at det tas hensyn til vår særlige stilling - vårt arktiske jordbruk slik Finland har formulert det. Skal vi sikre en trygg omstilling til en ny internasjonal virkelighet har vi kanskje vår beste sjanse nå. Neste gang EF tar opp nye medlemmer kan det bli med Polen, Ungarn og Tsjekkoslovakia - land som har helt andre jorbruksinteresser enn vi.

**

Mange kvinner - og barn heldigvis - er opptatt av hvordan vi kan ta bedre ansvar for miljøet - hvordan vi best kan bidra til å snu utviklingen.

Ett er sikkert: Vi kan ikke få til virkelige endringer gjennom tiltak i Norge alene.

Enten vi velger EØS, EF-medlemskap eller frihandelsavtale, så bestemmer vi selv ambisjonene i den norske lokale miljøpolitikken.

Siden vi overtok regjeringsansvaret i 1986 har vi bl.a. tredoblet Miljøverndepartementets budsjett.

Problemet er: Det er ikke nok! Den virkelig store forskjellen ligger i hva slags påvirkning vi kan få på andre lands miljøpolitikk, og på andre lands evne og vilje til å trekke sammen. Miljøspørsmålet illustrerer bedre enn noe annet hvor nødvendig det er at vi tenker utenfor den nasjonale rammen.

Om noen dager møtes alle verdens land for å diskutere livsviktige miljø- og utviklingsspørsmål i Rio. Selv om resultatene fra Rio ikke skulle gå så langt som vi ønsker, så må vi gjøre alt for at konferansen kan bringe oss ett skritt videre. Vi kan ikke følge rådet til SV's representant i miljøkomiteen om å bli hjemme fordi det finnes negative forhold i Brasil og fordi andre land kan ha andre holdninger enn oss.

På Kola-halvøya, bare noen kilometer over grensen fra Finnmark, er miljø-situasjonen dramatisk. Store utslipp fra industrien truer det skjøre naturgrunnlaget på hele nordkalotten. For kort tid siden sa russerne at atomkraftverkene på Kola var i så dårlig stand at de helst burde stenges. Kvinner i Nord-Norge frykter for barnas fremtid. Det er noe ikke minst kvinneutvalgene i Troms og Finnmark har lagt vekt på i sine innspill til Landskvinnekonferansen.

Vi må snu utviklingen på Kola. Vi er nå i dialog mer russiske myndigheter om inspeksjon av kjernekraftverkene. Vi har håp om at ombyggingen av Nikkel-verkene snart kan komme i gang. Men greier vi dette løftet alene? Kan vi sitte å se på at det øvrige Europa anser dette som et norsk-russisk problem?

Nei, vi må forklare russerne og ikke minst andre at dette er en del av Russlands forhold til Vest-Europa, og ikke bare et lokalt spørsmål mellom Russland og Norge. Det er som kvinneutvalget i Troms sier: Vi er avhengig av Europa i denne saken.

I Norge har noen gjort debatten om EF og miljø til en debatt om den økonomisk veksten. Men vekst i seg selv sier ikke mye, det er vekstens innhold vi må diskutere. Mange offentlige tiltak for å bedre miljøet - som satsing på ENØK og opprustning av gamle kraftgiverk - gir f.eks. økt vekst i bruttonasjonalproduktet. Det viser at vi må ha helt andre mål for

miljøkvaliteten i samfunnet.

Noen sier nei til EF og EØS for å slippe unna konkurransen i verdensøkonomien. Men dersom det er målet måtte vi si nei til våre forpliktelser i GATT, EFTA, OECD og store deler av det nordiske samarbeidet. Vi måtte stenge grensene mellom Norge og verden omkring oss. Resultatet ville bli nedleggelse av industri, masse-arbeidsledighet og langt mindre å fordele. Det vil ikke gi oss et bedre miljø.

Vår store utfordring er å sette rammer for den industrielle utviklingen. Vi må ha regler og ordninger som stimulerer folks skaperevne og innsats i riktig retning. Vi må stille strengere krav til bedriftene, krav som gjelder for alle. Vi må forplikte de rike landene i nord til å støtte landene i sør med finansielle ressurser, teknologi og opplæring. Dette kan vi bare få til gjennom demokratiske beslutninger i hvert land og mellom landene.

Det er på det siste området at vi kommer til kort i dag. Velger vi å begrense oss til vedtak innenfor Norges grenser, aksepterer vi at disse kreftene får råde utenfor vår kontroll. Det kan vi som sosialdemokrater ikke slå oss til ro med!

**

Mange er usikre i møte med nye utfordringer for det moderne Norge og det moderne Europa. Denne usikkerheten forstår jeg. Men samtidig tror jeg at vi er for lite opptatt av mulighetene og hva vi kan skape ved å mobilisere egne krefter lokalt, nasjonalt og i samarbeid med folk i andre land.

Nå må vi forme den Europa-debatten som altfor lenge har vært preget av svart-hvitt-fremstillinger. I dag er det et klima for å spille på folks usikkerhet, og mange gjør det til gangs. Men vi skal ikke delta i debatten på

de premissene. Vi skal se lengre enn til neste gallup - vi skal se linjene i norsk Europa-debatt som vil pågå i flere år fremover.

I dag trekker all vår erfaring, all vår analyse og alle våre kunnskaper i retning av at viktige problemer bare kan løses gjennom forpliktende samarbeid med landene rundt oss. Det er riktig slik det er oppsummert i debattheftet Kvinner i Europa: "Internasjonalt arbeid er i dag ikke et spørsmål om et enkelt lands utenrikspolitikk, men om mange lands samarbeid for å løse felles problemer."

Det har vært treffende sagt at nasjonalstaten er for stor til å løse menneskenes små problemer, men for liten til å løse menneskenes store problemer. Det er dette som er vår grunnleggende utfordring - vi må trekke folk med i beslutninger som angår deres egen hverdag - og vi må sette oss bedre i stand til å løse de problemene vi ikke kan håndtere alene.

Jo sterkere beslutningsgrunnlag vi har, jo bedre kan beslutningene bli, for lokalsamfunnene, for landene, for Norden og for Europa. Om vi går inn i EF gir vi ikke fra oss myndighet til andre - på utvalgte områder gir vi myndighet til et fellesskap der vi selv sitter rundt bordet - med stemmerett.

Som medlem av EF skal vi presse på innad samtidig som vi skal være pådrivere internasjonalt. Vi skal også bidra til at Europa ikke glemmer at det store flertall av verdens befolkning i den tredje verden er sunket stadig dypere inn i fattigdom, gjeld og økologisk uføre. Bare et internasjonalt krafttak kan snu denne utviklingen. De europeiske landene har et særlig ansvar for den globale utvikling, Europa må være rede til å bære et ansvar som går utover seg selv. Her kan de nordiske land - som alltid har lagt stor vekt på solidarisk politikk og utviklingshjelp - bidra til å sette de avgjørende miljø- og utviklingsspørsmålene øverst på dagsorden.

Nå trenger vi politisk allierte for å møte alle de nye oppgavene. Bare et bredt omfattende og forpliktende samarbeid mellom landene er godt nok.

Noen sier at tanken om internasjonalt samarbeid bygger på harmonimodellen og ikke på en maktpolitisk analyse. Men hva slags maktpolitisk analyse skulle konkludere med at Norge skal sette seg utenfor den eneste beslutningsarena mellom landene i dagens Europa og la andre styre videre uten oss?

Arbeiderbevegelsen ble til fordi man hadde visjoner om et bedre samfunn med rettferdig fordeling og like rettigheter til alle. Partiets medlemmer - kvinner og menn - visste at det var langt frem. Tidlig i dette århundre spurte de seg om de skulle delta i politikken og kjempe for makten i Stortinget der de borgerlige dominerte, eller om de skulle stå på utsiden med sin protest.

De valgte det første, og de lyktes. Det var langt fra noen harmonimodell, men et gjennomtenkt valg for å forandre maktforholdene. Det handler om det samme i dag. Vi liker ikke alt vi ser rundt oss. Mye må forandres. Skal vi få til en bærekraftig utvikling, må landene i Europa legge om kursen, raskest mulig, steg for steg, på område etter område. Vi er ikke alene om å ønske det. Skal vi ikke ha tro på våre verdier og at de kan deles av et flertall av Europas folk? Skal vi ikke gå inn og slåss for det vi står for?

Det er dette det dreier seg om. Vi som sosialdemokrater må engasjere oss - sammen med andre - for en tryggere fremtid!